Полтавський державний медичний університет

Бібліотека

до 100-річчя ПДМУ

Історія одного вченого

Володимир Петрович Воробйов

до 145-річчя видатного вченого-анатома

Автор: Подрезенко Олександра

Полтава - 2021

Воробйов Володимир Петрович

(1876, Одеса — 1937, Харків)

Видатний анатом, академік Всеукраїнської академії наук, єдиний заслужений професор колишнього СРСР, лавреат премії В.І. Леніна.

Ім’я **Володимира Петровича Воробйова** тісно пов’язане з історією становлення Полтавського державного медичного університету, коли у вересні 1921 року при Харківській медичній академії* було відкрито одонтологічний факультет, який став фундаментом Харківського стоматологічного інституту, нинішнього ПДМУ.

З 1921 року і до кінця життя (1937 р.) В.П. Воробйов завідував кафедрою анатомії Харківського медичного інституту.

*у листопаді 1921 року Харківську медичну академію перейменовано в Харківський медичний інститут.

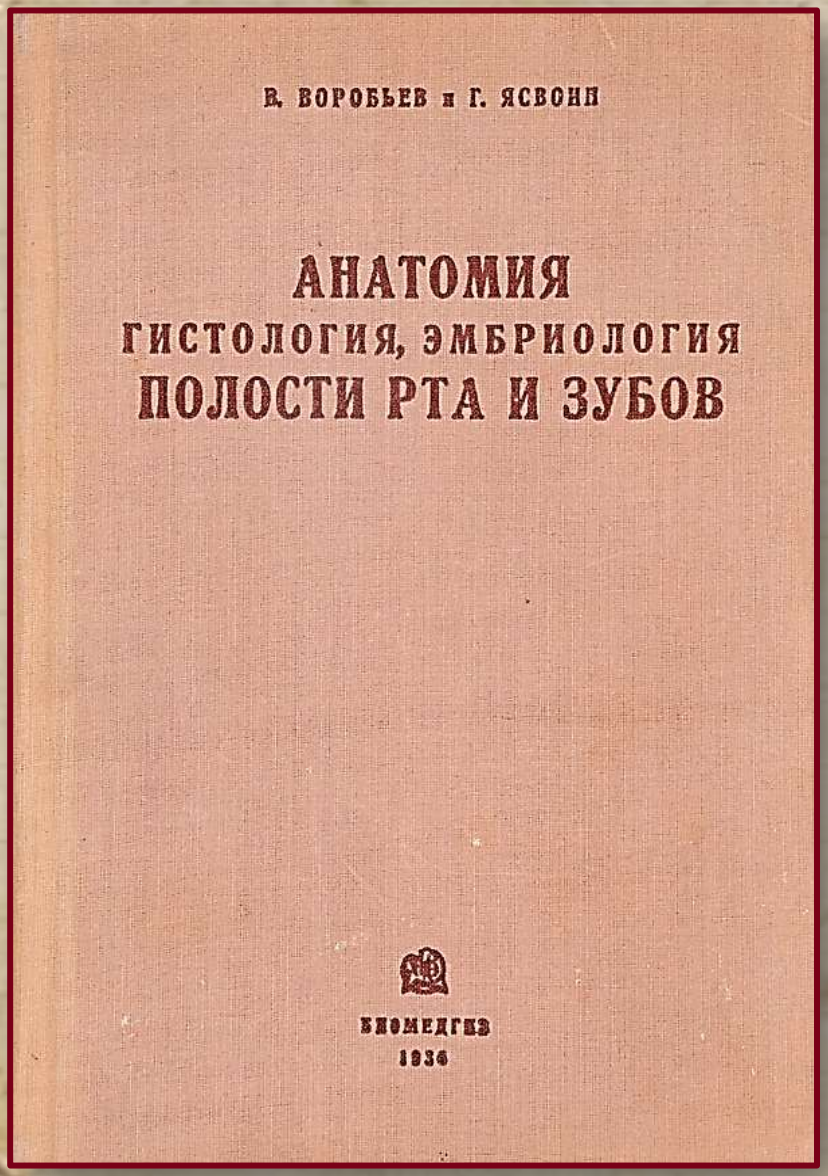

В.П. Воробйов зробив внесок у розробку теоретичних питань одонтології та є автором понад 300 наукових робіт, поміж яких один із перших вітчизняних підручників із морфології ротової порожнини.

В.П. Воробйов розробив ефективні методи збереження мертвих тканин та відновлення їх прижиттєвого забарвлення.

Найбільшим науковим досягненням світового значення стала його робота з бальзамування тіла Леніна.

Анатомічний театр знаходився в одному з корпусів університету, у провулку, пізніше названому на честь Воробйова.

У одному із провулків у центрі Харкова колись відкрився анатомічний театр…

У 1907 році стараннями В.П. Воробйова - тоді прозектора кафедри Імператорського Харківського університету був відкритий анатомічний театр – «**Музей становлення людини**». Це сталося набагато раніше, ніж у багатьох університетах Західної Європи. Зібрання препаратів, у підготовці яких, під керівництвом В.П. Воробйова активну участь брали і студенти, мали велику наукову цінність, «действительно обладали жизненной правдивостью»*(Перцева Ж.Н. Научный подвиг харьковского анатома Владимира Петровича Воробьева - 28_perceva.pdf (univer.kharkov.ua)).

**Воробьев В. П. О веществах и аппаратах для обезжиривания костей // Труды общества научной медицины и гигиены при Харьковском университете 1907-1909 гг. — Х., 1909. — С. 1-12.*

Ще одним надбанням наукової діяльності Воробйова В.П. є підготовка і створення оригінального "**Атласу анатомії людини**", за яким вивчали і вивчають анатомію багато поколінь медиків.

В.П. Воробйов особисто розробив план його видання, який був розрахований на **5 томів**. Під його керівництвом був підготовлений величезний детальний ілюстративний матеріал, завдяки відкритому Воробйовим методу дослідження – стереоморфології, який дозволяв розглядати Предмет, що вивчається не в площинному розрізі, а стереометрично - у трьох вимірах. Метод Воробйова дозволяв бачити і вивчати органи і тканини тіла не в ізольованому стані, а в цілісному організмі, у процесі їх життєдіяльності.

Підготовку Атласу було, значною мірою, завершено до середини 1937 року.

На жаль, потримати своє дітище в руках Воробйов не встиг. Атлас був опублікований у 1938 р., через рік після смерті автора.

В.П. Воробйов раптово помер 31 жовтня 1937 р. в Харкові під час операції на нирці. Йому був 61 рік.

Атлас анатомии человека
издается по постановлению
СОВЕТА НАРОДНЫХ КОМИССАРОВ
СОЮЗА ССР
от 1 декабря 1937 года
в увековечение памяти академика
Владимира Петровича Воробьева

☆

Утверждено Всесоюзным Комитетом
по делам Высшей школы при Совнаркоме СССР
в качестве учебника для высших
медицинских учебных заведений

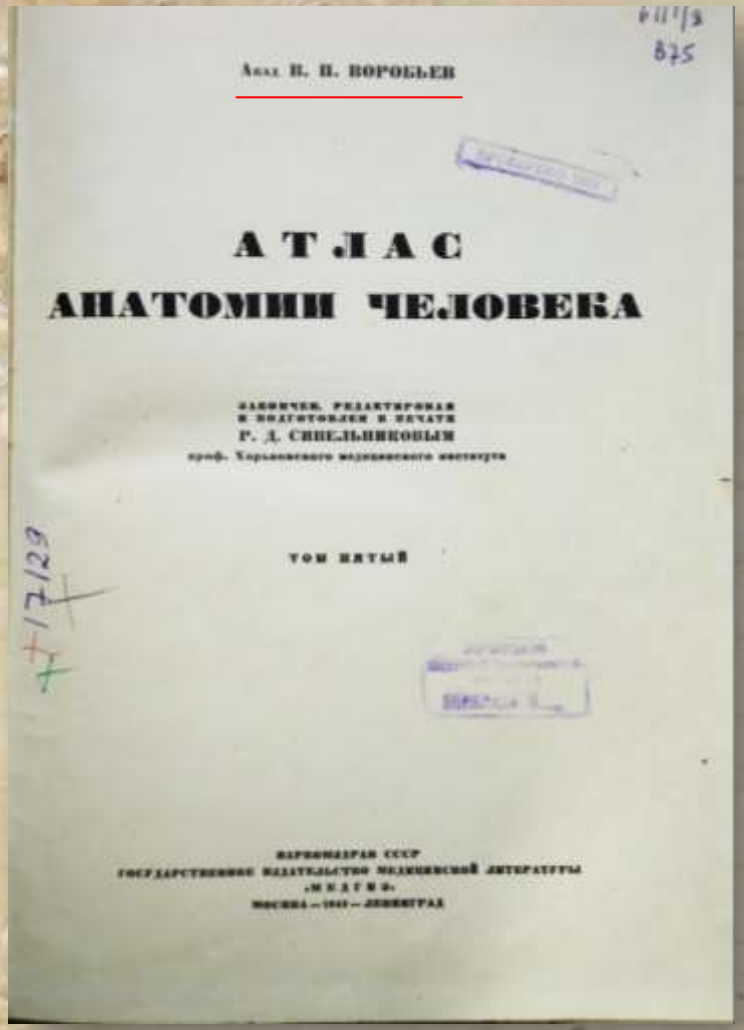

Акад. В. П. ВОРОБЬЕВ

АТЛАС
АНАТОМИИ ЧЕЛОВЕКА

Р. Д. СИНЕЛЬНИКОВЫМ
проф. Харьковского медицинского института

ТОМ ПЯТЫЙ

Учні В.П. Воробйова, особливо професор Рафаїл Давидович Синельников, продовжили роботу над атласом.
У передмові до першого видання Атласу Р.Д. Синельников писав:

В основу этого первого отечественного атласа были положены плодотворные идеи моего учителя академика В. П. Воробьева, внесшего огромный вклад в развитие анатомии.

Как было указано в предисловии к первому тому пятитомного атласа, главной особенностью, отличающей его от зарубежных атласов, являются широко в нем примененные научные принципы, разработанные В. П. Воробьевым: освещение строения тела живого человека как единой целостной системы, динамический принцип показа. Жизнь подтвердила правильность

Воробйов В.П.

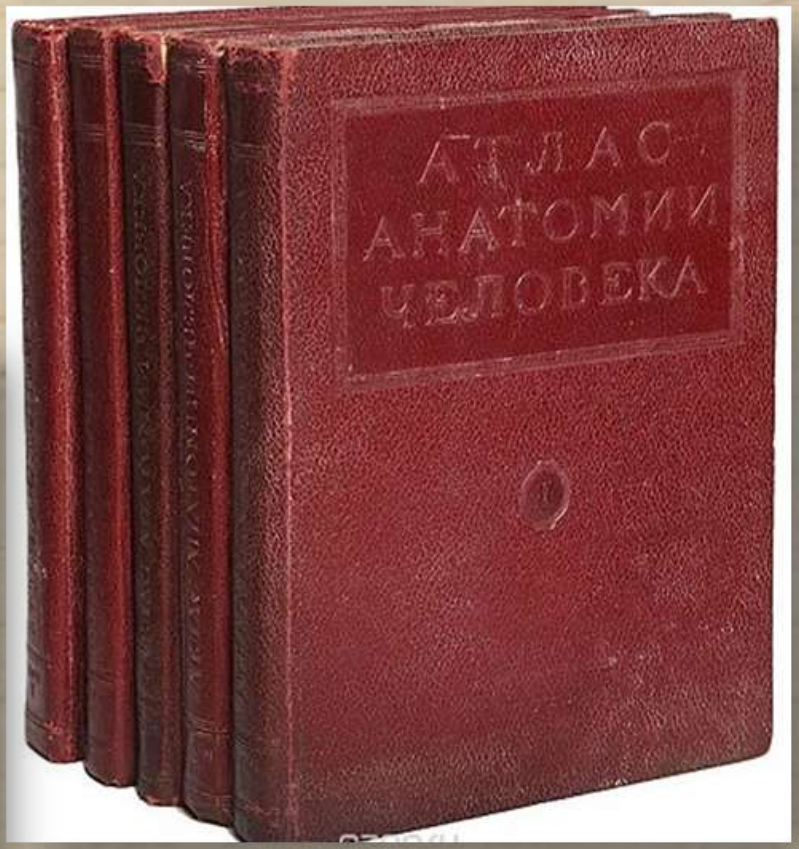

Синельников Р.Д.

Із передмови від видавництва:

Вся дальнейшая работа по атласу легла на ближайшего ученика и преемника В. П. Воробьева по кафедре анатомии I Харьковского медицинского института профессора Р. Д. Синельникова. Р. Д. Синельников, возглавляя коллектив молодых ученых, помогавших ему в написании атласа, сохранил принципиальные установки, положенные в основу всего издания.

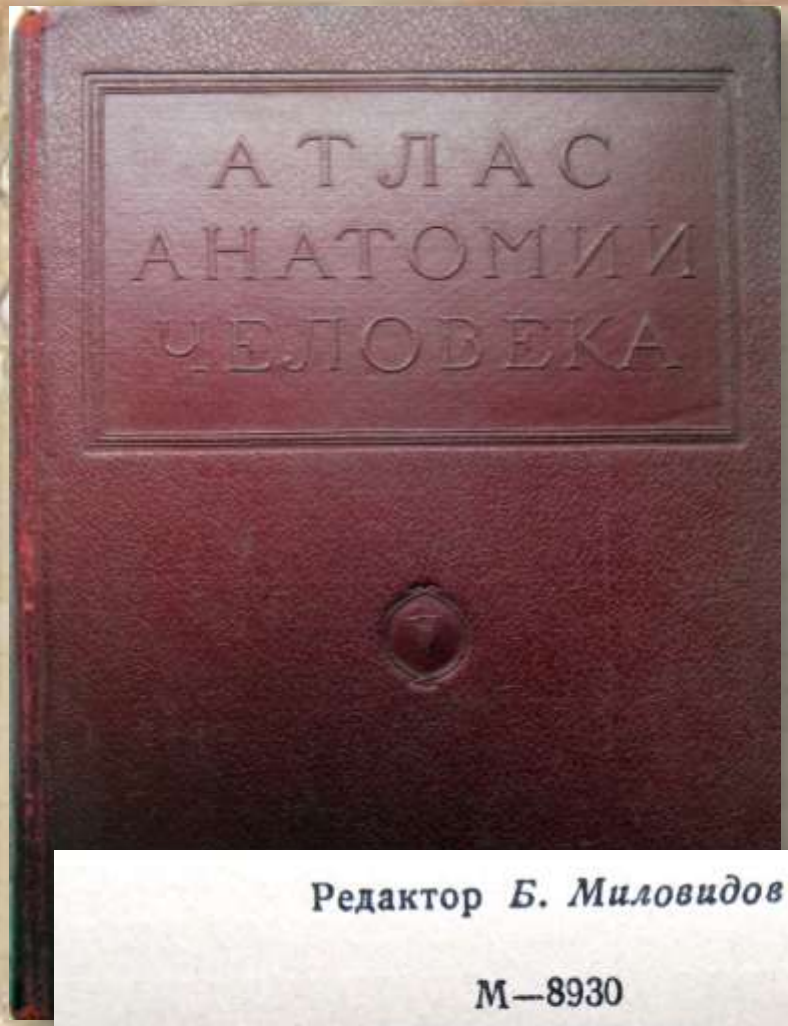

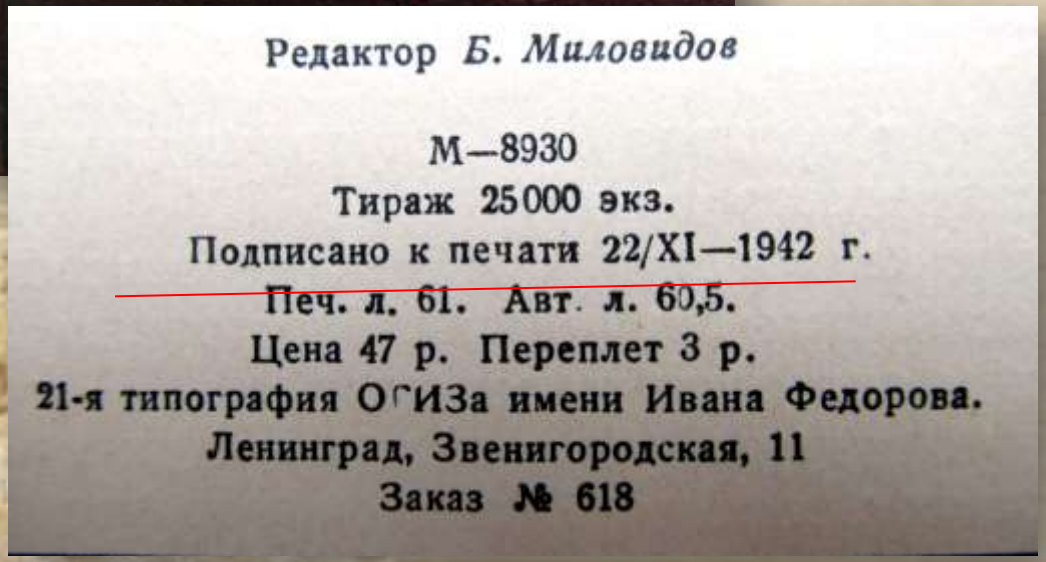

Редактор *Б. Миловидов*

М—8930
Тираж 25000 экз.
Подписано к печати 22/XI—1942 г.
Печ. л. 61. Авт. л. 60,5.
Цена 47 р. Переплет 3 р.
21-я типография ОГИЗа имени Ивана Федорова.
Ленинград, Звенигородская, 11
Заказ № 618

Останній, п'ятий, том першого видання Атласу був надрукований в 1942 році у блокадному Ленінграді.

Після смерті професора В.П. Воробйова його тіло не було поховано. Після кремації урна із прахом зберігалася в анатомічному музеї Харківського медінституту, а в роки війни (1941-1945) разом з інститутом перебувала в евакуації.

Прах професора Володимира Петровича Воробйова поховали лише через 66 років після його смерті – 25 грудня 2003 року.

Увічнення пам’яті

Дошку на честь В. П. Воробйова відкрито у Харкові за адресою проспект Науки, 4 на фасаді головного корпусу Харківського національного медичного університету.

Дошка на честь В. П. Воробйова встановлена у м. Харкові за адресою проспект Незалежності, 12 на фасаді кафедри анатомії людини ХНМУ.

На кафедрі анатомії людини ХНМУ і сьогодні дбайливо зберігають спогади про В.П. Воробйова, охороняють численні фрески і картини в оригіналах, зібрані ним. Створено меморіальний кабінет В.П. Воробйова - за столом воскова фігура великого анатома. У кабінеті вченого відображено робочий інтер`єр та зібрані його особисті речі. Тут зберігається посмертна маска обличчя В.П. Воробйова.

Шанують пам´ять про великого анатома і в нашому університеті. На кафедрі анатомії людини **ПДМУ** (до 1950 року кафедра розміщувалась в приміщеннях кафедр анатомії людини Харківського медичного інституту), встановлено чеканний барельєф першого завідувача кафедри, професора Володимира Петровича Воробйова

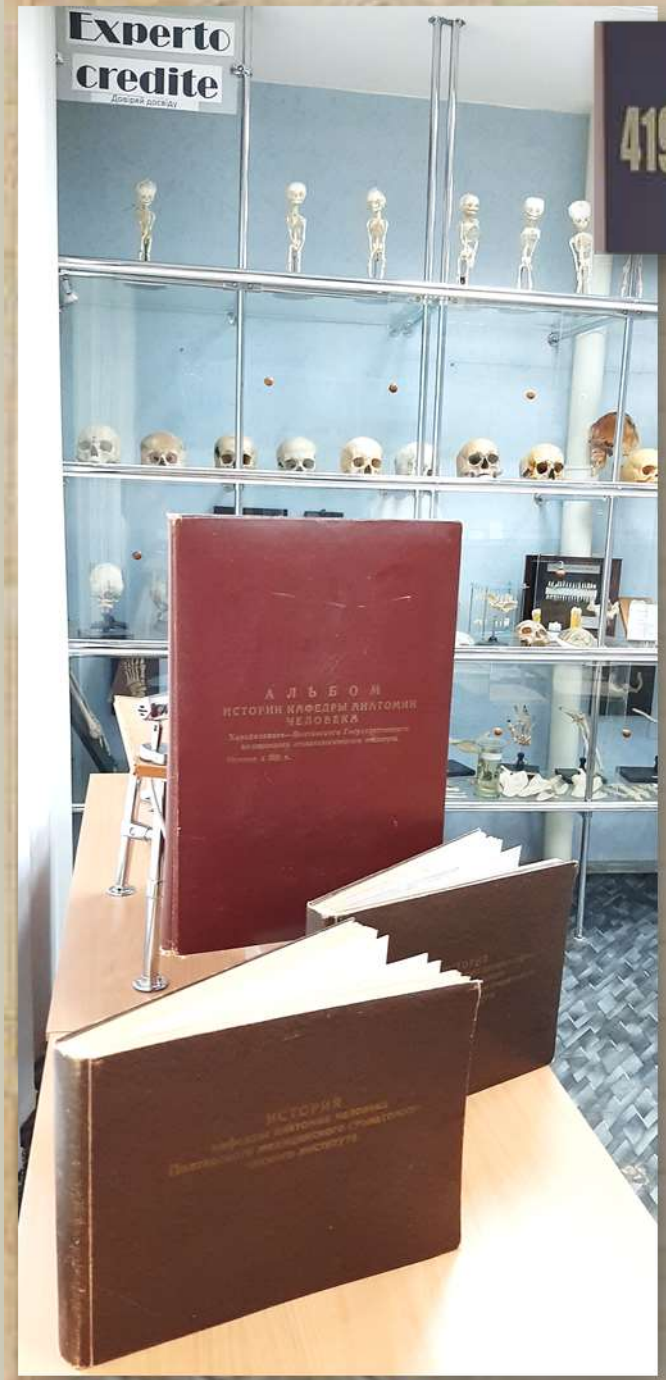

№ 11 (218) листопад 2016 р.

ВДНЗУ «УМСА» 95 РОКІВ

Трибуна лікаря

NOLI NOCERE

Газета Української медичної стоматологічної академії та Департаменту охорони здоров'я Полтавської обласної державної адміністрації

В.П. ВОРОБЙОВУ – 140 РОКІВ

З нагоди 95-річчя ВДНЗУ «УМСА» доцент кафедри анатомії людини Гринь В.Г. провів навчально-виховний та історико-культурний захід для студентів 1-го курсу медичного факультету №1, присвячений великому українському анатому – Воробйову В.П.

Історія вітчизняної анатомії нерозривно пов'язана з ім'ям видатного вченого-анатома академіка В.П. Воробйова. 140 років від дня народження якого минуло в липні 2016 року.

Володимир Петрович Воробйов – визнаний спеціаліст у галузі нормальної та порівняльної анатомії, блискучий педагог, один з найталановитіших представників Української школи анатомів, якому вдалося в значній мірі оновити стародавню науку анатомію і розширити її горизонти завдяки запровадженню нових оригінальних методів дослідження. Він вніс в анатомію багато нових ідей і не розглядав її лише як прикладну науку, що дає лікарю необхідні теоретичні знання.

Професор В.П. Воробйов усюди проявляв себе як вчений-новатор, який сміливо шукав нові шляхи, нові методи досліджень. Ним розроблені макро-мікроскопічний метод дослідження тканин тіла людини, який вже багато років служить анатомічній науці, методика ушитих електродів для вивчення периферичної нервової системи в умовах хронічних досліджень на тваринах; метод трьохмірного дослідження. Він став засновником ще однієї галузі морфології – стереоморфології.

Коло наукових інтересів професора було надзвичайно широким і багатогранним. Він не обмежувався однією галуззю анатомії. Проте, була у нього одна улюблена діяльність, до якої він постійно повертався – це дослідження нервової системи. З анатомії нервової системи він виконав кілька важливих робіт: до найменших подробиць вивчив іннервацію серця людини, займався дослідженням іннервації шлунка, сухожиль та інших органів, склав карту вегетативних вузлів і сплетень внутрішніх органів тощо. Професор В.П. Воробйов був визначним спеціалістом в галузі неврології, а його дослідження вегетативної нервової системи можна вважати класичними.

Володимир Петрович був різносторонньо і великим майстром анатомічного препарування. Створюючи нові музеї, він розробив декілька методів виготовлення анатомічних музейних та навчальних препаратів, муляжів і досягнув у цьому великої майстерності. Одночасно він розробив також нові ефективні способи бальзамування.

В.П. Воробйов є одним із основоположників динамічної анатомії. Він розширив і зміцнив зв'язок нормальної анатомії із суміжними дисциплінами, перебудував викладання анатомії, збагативши зміст предмету фактами з біомеханіки, рентгенології, антропології, а також ряду інших біологічних дисциплін (гістології, ембріології, фізіології), розробив чітку теорію організації і використання навчальних музеїв, створив при кафедрі взірцевий музей, призначений для навчального процесу і єдиний у світі музей становлення людини.

Професор В.П. Воробйов – автор оригінальних широко відомих наукових праць, підручників і посібників з анатомії, першого вітчизняного 5-томного «Атласу анатомії людини».

Він вчився і майже все життя працював у Харкові і керував кафедрами анатомії університету та Жіночого медичного інституту. Лише в 1919-1921 рр. проф. В.П. Воробйов тимчасово працював у Болгарії, створив кафедру анатомії Медичної академії в Софії і керував нею, а потім до кінця свого життя очолював кафедру анатомії Харківського медичного інституту. Одночасно в 30-х роках був науковим керівником Українського інституту експериментальної медицини.

Професор досконало володів французькою, німецькою та болгарською мовами і був великим патріотом України та міста Харкова. Все життя його супроводжували талант і наполеглива праця.

У частині музею кафедри анатомії людини ВДНЗУ «УМСА» виставлено чекання барельєф з портретом першого завідувача кафедри (1931 – 1934 рр.) академіка Воробйова В.П.

В.Г. Гринь.
Доцент кафедри анатомії людини.

7 сторінка

Трибуна лікаря

hryn_2016_TL.pdf (umsa.edu.ua)

Кафедра має Анатомічний музей, де організовано куточок Воробйова В.П., експозицію становлення людини та інші інформаційні стенди. Викладачі кафедри вшановують пам´ять видатного анатома на заходах для здобувачів освіти та в ювілейних статтях.

КАФЕДРА КЛІНІЧНОЇ АНАТОМІЇ І ОПЕРАТИВНОЇ ХІРУРГІЇ

Портрет В.П. Воробйова поряд з анатомічними експонатами розміщено на кафедрі клінічної анатомії і оперативної хірургії Полтавського державного медичного університету, також організовано куточок видатного вченого.

За ініціативою професора кафедри хірургічної стоматології та щелепно-лицевої хірургії з пластичною та реконструктивною хірургією голови та шиї Полтавського медичного стоматологічного інституту Віктора Миколайовича Соколова і за його активної участі створено скульптурну галерею видатних учених-медиків, яка є архітектурною окрасою і символом нашого університету, почесне місце на якій займає погруддя вченого-анатома Воробйова В.П.

Про Воробйова В.П.

1. Синельников Р. Д. Выдающийся советский анатом Владимир Петрович Воробьев / Р. Д. Синельников. – Х. : Харьков. книжн. изд-во, 1952. – 49 с.
2. Синельников Р. Д. Жизнь в науке (об основоположнике советской анатомической школы В. П. Воробьеве) / Р. Д. Синельников. – Москва : Медицина, 1969. – 124 с.
3. Новоминский А. Н. Владимир Петрович Воробьев / А. Н. Новоминский, В. Н. Попов. – 2-е изд., перераб. и доп. – Киев : Наукова думка, 1986. – 152 с.
4. Перцева Ж. Н. Научный подвиг харьковского анатома Владимира Петровича Воробьева / Ж. Н. Перцева // Медицинская профессура СССР : материалы международной конференции, Москва, 25 мая 2012 г. / НИИ истории медицины РАМН. – М., 2012. – С. 221–225.
5. Гринь В. Г. В. П. Воробйову – 140 років / В. Г. Гринь // Трибуна лікаря. – 2016. – листопад, № 11 (218). – С. 7.